

nieuwsbrief juni 2011

MEDISCHE MISSIE ZUSTERS

De Samenhang Ontdekken

Zuster Elly Verrijt over groeiend inzicht
in ecologie en spiritualiteit

Heal: een plek van Hoop

Op de Filippijnen ontstond een plan
om de aarde duurzaam te bewonen

Zeven vragen aan...

Els Schure MMZ over kunstonderwijs
en heel worden

Jaarverslag 2010

Wat hebben we met uw geld
kunnen doen?

Zorg voor de schepping

Colofon

Medische Missiezusters is een uitgave van de Stichting Vrienden van de Medische Missiezusters om geïnteresseerden te informeren over leven en werk van de medische missiezusters.

Redactie

Magda Van Hoyweghen, MMZ
Mirjam Koevoets, MMZ
Tjitze Vogel

Commentaar en reacties

Te richten aan:
Redactie,
vriendenmmz@antenna.nl

Nederland

Wittevrouwensingel 55
3572 CB Utrecht
Telefoon 030 2732 503
ING Bank 33 56 00
Rabobank 3642 60 602

België

Ciamberlanidreef 25/2
B-9120 Beveren
Telefoon 03 2954 090
ING Bank 320 015 396 596

Internet

E-mail:
vriendenmmz@antenna.nl
Website:
www.vriendenmmz.antenna.nl

Vormgeving

Arti Medica, Ben Kooloos
www.artimedica.nl

Druk

ID Print, Roelofarendsveen

Foto's

Archief MMZ

Medische Missiezusters wordt tweemaal per jaar toegezonden aan donateurs en geïnteresseerden. Ook interesse? Stuur een mailtje of bel met het kantoor in Utrecht. De nieuwsbrief wordt kosteloos toegezonden, er wordt gevraagd om een vrijwillige bijdrage.

ISSN: 0926-1281

Van de redactie

De laatste weken, maanden, hebben we letterlijk en figuurlijk heel wat beweging gezien in onze wereld. Eerst waren er de toch wel wat onverwachte gebeurtenissen in Tunesië en Egypte gevolgd door de opstand in Libië die wel een ander verloop kende. Dan was er de enorme aardbeving in Japan én de daaropvolgende alles-verwoestende tsunami. Ook al speelden deze gebeurtenissen zich af, ver van ons, toch konden we ons via TV, radio en/of internet een vrij accuraat beeld vormen van wat er precies gebeurde en gebeurd was.

Met dergelijke gebeurtenissen wordt het ons weer duidelijk hoe klein onze wereld geworden is, hoe plaatselijke gebeurtenissen in de kortste tijd van wereldwijd belang kunnen worden. De recente aardbeving in Japan en de daarop volgende nucleaire dreiging, herinneren ons ook aan het feit dat ons menselijk vernuft en interventie, ook al is die hier in deze nucleaire ramp uiterst technologisch, ons terug brengt naar de enorme maar vaak verborgen natuurkrachten die ons op hun beurt met ontzag en ook angst kunnen vervullen. Deze recente ongewone natuurkracht heeft ons niet alleen laten merken hoe kwetsbaar wij mensen zijn, maar ook hoe kwetsbaar onze aarde is.

Gelukkig worden er toch ook hier en daar op diezelfde aarde pogingen ondernomen om haar te beschermen, te verzorgen en te geven wat nodig is om het leven van mens, dier en plant te ondersteunen en te beveiligen. Het is ons weer eens, al is het op een wat onvriendelijke manier, duidelijk geworden hoe afhankelijk we zijn van de aarde en hoe we met voorzichtigheid en zorg moeten omgaan met haar. Zorg hebben voor de aarde is ook zorg dragen voor alle leven op aarde van mens tot dier tot plant. Ons contact met alle leven op aarde maakt ook het leven van mensen beter en gelukkiger. Is dat niet waar het om gaat als we praten over "zorg voor de hele mens"?

Een mooie zomer gewenst, en geniet van alle leven om je heen op deze, "onze" aarde!

*Magda Van Hoyweghen MMZ
Lid redactie*

De secretaris van "De Vrienden", Mark van Kuilenburg, is voor onbepaalde tijd op ziekteverlof. We proberen ondertussen alles zo goed mogelijk te laten verlopen al lukt dat de ene dag beter dan de andere.

We wensen Mark nog veel sterkte en geduld toe in de komende weken en we willen hem hierbij ook graag met ons gebed ondersteunen.

De Samenhang Ontdekken

Tjitze Vogel in gesprek met zuster Elly Verrijt

Voor het bewustzijn over wat er met de aarde aan de hand is, is een spirituele visie essentieel. Wat is onze roeping als mens nu wij deze tijd hier zijn en welke aarde geven we door aan de kinderen na ons? Hoe kunnen we in de tijd dat we hier zijn goed leven in harmonie met heel de gemeenschap van leven? Besef van deze vragen en hun belang zie je ook in ontwikkeling als je de kapitels van de Medische Missiezusters volgt.

Ik groeide op in de Peel op een kleine boerderij en begreep al heel gauw dat alles van alles afhankelijk is. Als de koeien geen gras hadden gaven ze geen melk en kregen wij geen zakgeld. Zo simpel was dat. Toen ik later land- en tuinbouw ging studeren kwam ik in aanraking met het werk van Teilhard de Chardin, wat mijn visie sterk beïnvloedde. Nu nog vormt het de basis van de manier waarop ik naar dingen kijk. Ik kwam de Medische Missiezusters tegen en kon via hen in Indonesië aan het werk, in eerste instantie als voedingsdeskundige. Daar kwam ik in extreme situaties terecht in desa's waar mensen crepeerden. Er lag dan een halve centimeter humus en ik moest de voeding zien te verbeteren. Zonder vruchtbare grond.

In 1997 kwam ik op het kapittel van de Medische Missiezusters. Daar gingen me de ogen open. Toen realiseerde ik me de samenhang: je kunt een kind wel een pil geven, maar als het water vuil is: wat doe je dan? Als de grond uitgeput is: hoe verbouw je voedsel? Ook hoorde ik de verhalen van de zusters over gebieden waar de natuur wel in balans was, maar waar het werk van grote corporaties om wille van de grondstoffen de zaak verstoorde. Ik realiseerde me dat de omgang met de aarde veel meer opgenomen moest worden in ons helend bezig zijn en dat ik daarin wat te bieden had.

Ik ben toen naar "Genesis Farm" in de Verenigde Staten gegaan voor training in ecologisch bewustzijn en spiritualiteit. Daar leerden ze me om de aarde anders te bewonen vanuit een ander wereldbeeld en een andere plek van de mens daarin. Vanuit het verhaal van de kosmos en de evolutie kunnen we onze plek in dat geheel begrijpen. Terug van daar heb ik thuis (rond Berkel-Enschot) van 1999 tot 2008 aan een centrum voor bewustzijnsontwikkeling gewerkt: "De Gaarde", ook met

De tuin van HEAL

steun van de vrienden. Ik werd 65 en ben eruit gestapt. Toen kwam de suggestie om aan de andere kant van de wereld op de Filippijnen in het project HEAL te werken. (the Haven for Ecological and Alternative Living).

Dat was voor mij ook een prima plek om trainingen en seminars te geven en kennis over te dragen. Dat bleek dan toch vooral te gaan over hoe we dit bewustzijn uit kunnen dragen, want inhoudelijk waren de meeste deelnemers al professioneel op dit gebied bezig. Binnenkort ga ik - opnieuw - naar Indonesië waar het allemaal nog moet beginnen. Allereerst met retraites en cursussen voor onze medezusters. Er is al contact met een Jezuiet, ecooloog, die een retraits huis beheert. Ook hij zegt: ik heb het allemaal in mijn hoofd maar hoe breng ik dat nu op een inspirerende manier? Daar hebben we elkaar in gevonden, volgend jaar gaan we daar dan ook aan het werk.

Tjitze Vogel

Het is de missie van HEAL om de mensen bewustzijn bij te brengen over de situatie van alle leven op Aarde, de grote veranderingen te onderkennen en te ontdekken wat we nu kunnen doen. Het vraagt om een totaal nieuwe visie: de Aarde te bewonen vanuit verwondering en enkel van haar te nemen wat we nodig hebben.

Samen delen wat de Aarde ons kan geven. Zo groeit een heldere visie, vinden we nieuwe waarden en nieuwe inspiratie voor inzet.

HEAL

EEN PLEK VAN HOOP OP DE FILIPPIJNEN

Wat vooraf ging

Al in 1988 trok de ernst van de wereldwijde milieucrisis de aandacht van de Filipijnse Kerk en schreven de bisschoppen hun indringende pastorale brief "What is happening to our beautiful land?". Desondanks werden nietsvermoedend en gedreven door economisch gewin ook op de Filipijnen de oerbossen massaal gekapt. Nu, decennia later, ervaren de mensen de gevolgen: steeds meer en zwaardere wervelstormen, extreme droogte en overstromingen, landverschuivingen en toenemende armoede. De afvalberg is gigantisch en de vervuiling van lucht, grond en water veroorzaakt een snel groeiend aantal gevallen van kanker en andere milieu-gerelateerde

ziekten. Het is schokkend voor mensen om te zien hoe onomkeerbaar de gevolgen van deze verwoestingen zijn.

De oproep uit 1988 van de bisschoppen om verantwoording te nemen voor de Schepping is actueler dan ooit. Ecologisch Bewustzijn is bij de Medische Missiezusters, al meer dan vijftig jaar in Missie in de Filipijnen, in de afgelopen twintig jaar sterk gegroeid. Een gezond mens woont niet alleen in een gezond lichaam, maar is deel van een gezonde gemeenschap van leven; het milieu. We willen een gezonde Aarde doorgeven aan de komende generaties. Het is de basis van ons helend werk.

Er groeide een droom...

Om een plek te creëren waar mensen hun verbondenheid met de Aarde weer konden ervaren en verdiepen en leren hoe op een duurzame manier de Aarde te bewonen. Waar zorg voor de Schepping wordt voor-geleefd en verdiept. Op de tachtigste verjaardag van de Society in 2005, werden 2 hectare droog en al jaren onbewerkt land in Villasis, op het

De HEAL staff

Tekst: Elly Verrijt
<http://mmsheal.wordpress.com>

“Nu ik weet in welke precare situatie de Aarde verkeert, vind ik een diepe hoop in mezelf.

Het leven is krachtig en de Aarde blijft zich vernieuwen en herstellen.

Zij roept me op mijn volle verantwoording te nemen, opdat zij kan blijven geven van haar overvloed.”

Sylvia Enriquez

biologische landbouw projecten, ecologie in leerprogramma's van opleidingen en universiteiten, radio programma's en retraite centra. Zo is HEAL er een voorbeeld van dat een duurzame samenleving kan bestaan en dat je het Aards paradijs kunt herstellen en mee kunt creëren. Het is een bron van kracht, hoop en bemoediging. Omdat je onder ogen durft te zien in welke precare situatie de Aarde verkeert.

eiland Luzon, geschonken aan de Medische Missiezusters in de Filippijnen. Met hulp van weldoeners en vrienden en met een aanzienlijk startfonds van de Vrienden van de Medische Missiezusters kon in 2007 HEAL (Haven for Ecological and Alternative Life) starten. Nu is het een bloeiend en groeiend leercentrum voor ecologisch leven en bewustzijn en velen hebben al de weg gevonden naar HEAL. Zo is HEAL een lokaal en concreet antwoord op de wereldwijde ecologische crisis en een authentieke, eigentijdse uitdrukking van onze helende opdracht: beschermers te zijn van het levensweb en de Aarde te helpen helen.

Hoe dit gebeurt en wat de mensen zeggen

In HEAL komen mensen thuis en ervaren weer hun verbondenheid met de Aarde. We werken er samen

met de Aarde in zorg voor het land en aandacht voor alle leven dat er is. De grond wordt weer vruchtbaar, zonder kunstmest maar door de wormenteelt; regenwormen maken van afval weer goede grond. Er is een grote groentetuin en pluimvee farm. Meer en meer kunnen we er de mensen die komen, voeden van de opbrengst van land en vee.

Perma-cultuur (landbouw die de grond niet verarmd) heeft een voorbeeldfunctie voor de vele bezoekers: parochiegroepen, boeren, universiteitsstudenten, mensen die werken voor Ngo's, maar ook de kinderen van de plaatselijke scholen en de buurt. Er is een programma ontwikkeld van seminars, eendaagse excursies, training voor mensen die Aardebewustzijn uitdragen (Aardewerkers), retraites. En als groepen uitwaaiëren ontstaan er nieuwe initiatieven en projecten: leercentra,

Filippijnen
Oppervlakte: 300.000 km² (7x Nederland)
Inwoners: 89 miljoen
Inwoners per km²: 297 (NL: 398)
Levensverwachting: vrouwen 74 jaar, mannen 68 jaar
Religie: 80% rooms-katholiek, 9% anderszins christelijk, 5% moslim, 6% diversen.

Villasis, Luzon, Filippijnen

7

Zeven vragen aan... Els Schure MMZ

1. Waar en hoelang heb je in "de missie" gewerkt?

Ik werkte tussen juni '69 tot eind '77 in de Filippijnen. Na een korte tijd in Bongao, één van de zuidelijke eilanden, kwam ik naar de wereldstad Manilla.

2. Wat voor werk deed je daar?

Mijn oorspronkelijke opdracht was om de publiciteit van de zusters op de Filippijnen te versterken als grafisch ontwerpster. Toen die afdeling werd ingekrompen, kwam ik in aanraking met de jeugd in de sloppenwijken van Manilla.

3. Hoe is het verder uitgegroeid?

Ik ben begonnen in een klaslokaal in het Don Bosco Jeugdcentrum aldaar. Het verwachte aantal van 7 leerlingen bleek uit te lopen op 37, zodat ik met twee groepen moest gaan werken in leeftijd variërend van 5 tot 20 met zowel hoog begaafde kinderen als kinderen met een fysieke of mentale handicap.

4. Wat kon je doen met kinderen die bijna letterlijk van de straat waren gehaald?

We begonnen met druktechnieken, collages en pentekeningen. Toen Paus Paulus de VI naar Tondo kwam hebben we voor hem de krotten uitgebeeld in gom-batik op papier. Er kwamen pareltjes van kunst uit!

5. Zag jij toen al een verband tussen dit onderwijs in kunst en het medisch apostolaat?

Er zijn vele vormen van genezing en één ervan is de ontwikkeling van de hele persoon als een bevrijding, een je losmaken van de belemmeringen die je verhinderen de rijkdom en gaven in jezelf te ontdekken. Ik heb dit mogen zien en ervaren bij kinderen: ik heb ze zien veranderen in hun kijk op de mensen, op hun omgeving, op het leven. Ze werden weer volwaardige mensen. Is dat niet "genezing"?

6. Een dankbaar stemmende ervaring?

Ja, ik heb meer van hen gekregen dan zij van mij. Ik heb altijd vreugde in mijn werk gevonden, in de kunst en in wat ik daar heb kunnen doen. Mensen hun eigen waarde leren ontdekken is een prachtig geschenk!

7. Jij was in 1986 in Manilla, toen Marcos verdreven werd. Zie je daar een gelijkenis in met wat er nu gebeurt in sommige Arabische landen?

Ja duidelijk! Gelijkenis niet alleen in de leefomstandigheden van de mensen toen (en nu nog!) in de Filippijnen maar ook in de manier waarop de mensen in opstand gekomen zijn. Ruim één miljoen burgers vormden in 1986 een levende muur tegenover de tanks en riskeerden alles om de tirannie te breken. Wat er nu in de Arabische wereld gebeurt lijkt bijna een duplicaat van 25 jaar geleden. Ik hoop nu ook echt dat er weer vrede en rust komt in die landen!

Magda van Hoyweghen

In Memoriam

Zuster Jeannette Barten is op 21 November 2010 in Tilburg overleden. Na haar studies in Amsterdam voor arts en gynaecologe, trad Zuster Jeannette toe tot de medische missiezusters in 1955. Ruim 42 jaar werkte ze als tropenarts, voornamelijk in Indonesië met korte tussentijdse periodes in Birma en Pakistan.

In 1998 kwam ze terug naar Nederland om hier haar laatste jaren door te brengen.

Zuster Jeannette was een begaafde vrouw die al haar kennis en kunde, haar tijd en haar hart aan haar medemensen gaf, vooral aan vrouwen, maar ze heeft ook veel betekend voor de Indonesische artsen in opleiding. Voor allen was ze een grote en vaak levengevende steun.

Zuster Jeannette is 87 jaar geworden.

ANBI

De Stichting Vrienden Medische Missiezusters is bij de fiscus geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De Vrienden hoeven geen belasting te betalen over schenkingen, erfenissen en legaten. Bovendien kunt u uw giften aftrekken van de belasting.

Dat geldt óók voor België (vanaf € 40.-)

- bij storting op IBAN:

NL95 RABO 0364260602

- bij BIC: Rabo NL2U.

Met vermelding St. Vrienden Medische Missiezusters.

Jaarverslag 2010

Beste donateurs,

In 2010 steunde u de Stichting Vrienden Medische Missiezusters met een bedrag van € 255.921, waarvan ruim € 51.000 werd gegeven met een speciale bestemming. Aan erfenissen, legaten en schenkingen kwam er € 214.415 binnen en de opbrengsten uit vermogen bedroegen € 133.377. In totaal een bedrag aan opbrengsten van € 603.713.

Aan steun voor projecten met een speciale bestemming werd € 51.611 overgeboekt terwijl aan overige projecten in het buitenland € 127.539 werd uitgetrokken. Voor de zorgkosten van onze zusters in het district Nederland/Belgie is het jaarlijkse bedrag gereserveerd van € 200.000 en aan andere lasten (o.a. publiciteits- en bureaunkosten) werd een bedrag van ruim € 122.000 betaald.

Omdat er een groter bedrag is binnengekomen aan legaten en erfenissen dan er was begroot konden we het boekjaar afsluiten met een positief resultaat. Dit overschot zal in de komende jaren worden besteed aan aanvragen/projecten.

Hoofdverblijf HEAL

UITGAVEN STICHTING VRIENDEN MMZ

I. Steun voor projecten	€ 127.539
Ethiopië	
• Voortzetting preventieprogramma om de vrouwensterfte bij bevallingen te verminderen in het ziekenhuis van Attat	20.000
Oeganda	
• Hiv-aids programma in Rubanda	5.940
Kenia	
• Hiv-weduwen- en wezenproject	3.000
• Verbetering woning medische missiezusters	7.000
Ghana	
• Keuken voor de kinderafdeling van het Holy Family Hospital in Techiman	9.900
• Begeleiding van jongeren in de leeftijd van 16 - 20 jaar. Workshops en sexuele voorlichting	4.000
India	
• Renovatie en reparatie van het Holy Family Hospital in Mandar,	40.740
• Vernieuwing en uitbreiding van het zustershuis in Meghalaya, NO-India	16.950
Filippijnen	
• Trainingen ecologisch project "Heal"	3.000
Venezuela	
• Onderwijs-/culturele vorming voor jongeren in Barquisimeto	12.009
Pakistan	
• Noodhulp bij overstroming	5.000
Giften met bestemming	51.611
Giften die donateurs zelf bestemmen voor een specifiek project in het buitenland (Brazilië, Ethiopië, Peru en Haïti)	
II. Bijdrage leefkosten zusters in Nederland/België	200.000
III. Kosten kantoor, salarissen, publiciteit, etc.	122.00
IV. Reservering groot onderhoud kantoorpand MMZ	10.000
T O T A A L	€ 459.539

Qua overheadkosten zit de Stichting vrienden MMZ ruim onder de 25%-norm van het CBF. Het officiële jaarverslag is altijd voorzien van een accountantsverklaring. Wilt u meer weten over het jaarverslag 2010 neem dan contact op met vriendenmmz@antenna.nl

Psalm 8

Hoe heerlijk toch breidt overal ter aarde
de schepping luister en verrukking uit!

Het prillste leven trilt reeds van uw zegen,
in kinderen stemt Gij al uw loflied aan,
opdat de vijand zwijgt en allerwegen
uw haters langs verloren wegen gaan.

In u geroepen tot bewust regeren
van wat uw hand de mensen achterliet;
de wereld aan mijn voeten wacht uw zegen
als ik in uw naam alle stof gebied.

En schapen, koeien, redeloze dieren,
getemd of dravend in het open veld,
de vogels die door 't luchtruim zwieren,
de vissen in de zeeën, ongeteld,

zij allen zijn het die uw heil hem spaarde,
zijn lof, zijn dienstbaarheid, zijn macht, zijn buit.
Hoe heerlijk toch breidt overal ter aarde
de schepping luister en verrukking uit!

Naar een bewerking van Gabriël Smit.

